

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Судова економічна експертиза

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
Протокол № 9 від 23 грудня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Судова економічна експертиза
Викладач (-і)	Максимів Ю.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(099)3470894
E-mail викладача	yuliia.maksymiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3641
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
Для виявлення економічних правопорушень та збору доказів під час розгляду цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ виникає необхідність використання спеціальних економічних знань атестованих судових експертів. Проведення судової економічної експертизи дає змогу захистити права та інтереси суб'єктів господарювання або підтвердити протиправні економічні діяння у ході проведення досудового слідства, суду чи перевірок контролюючими органами. Реалізувати таке завдання може висококваліфікований спеціаліст на основі здобутих знань з курсу Судова економічна експертиза. Це зумовлено тим, що предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси, пов'язані з організацією та проведенням судової економічної експертизи сумнівних господарських операцій фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, які винесені на досудове розслідування та судовий розгляд і підтвердження достовірності яких потребує використання спеціальних економічних знань атестованих експертів-бухгалтерів. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1. Судово-економічна експертиза в Україні, понятійний апарат. 2. Організація та методика судово-економічної експертизи.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета: формування у студентів теоретичних знань із судової економічної експертизи економічних правопорушень, методики й організації її проведення, а також ознайомлення студентів з можливостями використання таких знань у практичній фаховій діяльності. Завдання: вивчення методичних й організаційних основ проведення судової економічної експертизи економічних правопорушень суб'єктами експертної діяльності України. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент опанує нормативно-правові акти, які регулюють порядок проведення судово-експертної діяльності в Україні; класифікацію судової експертизи за різними ознаками; відмінності судової економічної експертизи від інших форм контролю; предмет, об'єкти і методи судової економічної експертизи; межі компетенції бухгалтера експерта при використанні різних об'єктів дослідження в тому числі свідчення свідків, звинувачених та інших матеріалів справи; підстави призначення і проведення судової економічної експертизи; методику дослідження судовою економічною експертизою основних фінансово-господарських операцій; суб'єкти судової економічної експертизи; права, обов'язки та відповідальність експерта-бухгалтера; порядок атестації судових експертів; інформаційне забезпечення судової економічної експертизи; процес проведення судової економічної експертизи та її стадії; вимоги, які пред'являються до висновку судового бухгалтера-експерта.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
ІК. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	

Загальні компетентності:

ЗК01. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК03. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків.

СК04. Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

СК06. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.

Програмні результати навчання:

ПР15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.

ПР17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПР18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики. підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями.

ПР19. Вміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	16	6
практичні	14	4
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
III	Облік і оподаткування	другий	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема, план	Кількість годин (денна форма навчання/заочна форма навчання)		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота студента
Тема 1. Економічний контроль у правоохоронній діяльності України. 1. Поняття економічного контролю, його сутність, об'єктивність та основні принципи. 2. Роль правоохоронних та контролюючих органів під час здійснення економічного контролю. 3. Державна фіскальна служба як орган контролю. 4. Особливості проведення ревізії за вимогами правоохоронних органів. 5. Відмінні риси судово-економічної експертизи, що відрізняють її від ревізії, яку проводять за ініціативою правоохоронних органів, і аудиту.	2/-	2/-	8/8
Тема 2. Судово-економічна експертиза, її види та завдання. 1. Поняття про судові експертизи та їх зв'язок з правоохоронною діяльністю. 2. Види судових експертиз. 3. Сутність судово-економічної експертизи та її зв'язок з практикою бухгалтерського обліку. 4. Завдання судово-економічної експертизи та їх зміст. 5. Історичні аспекти розвитку судово-економічної експертизи.	2/-	2/-	8/12
Тема 3. Предмет і метод судово-економічної експертизи. 1. Предмет і об'єкти судово-економічної експертизи. 2. Методи, методичні прийоми і процедури судово-економічної експертизи.	2/2	2/2	8/10
Тема 4. Організація судово-економічної експертизи. 1. Загальна організація судово-економічної експертизи в Україні. 2. Процес судово-економічної експертизи та його стадії. 3. Порядок атестації судових експертів та основні кваліфікаційні вимоги до них. 4. Організація інформаційного забезпечення судово-економічної експертизи. 5. Планування проведення судово-економічної експертизи.	2/2	2/-	12/12
Тема 5. Організаційна стадія судово-економічної експертизи. 1. Порядок призначення судово-економічної експертизи. 2. Зміст та структура постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи. 3. Проведення судово-економічної експертизи на стадії попереднього розслідування. 4. Проведення судово-економічної експертизи в експертних установах. 5. Методика проведення економічної експертизи у суді. 6. Права, обов'язки і відповідальність судового експерта. 7. Права обвинувачуваного в разі призначення та провадження судово-економічної експертизи.	2/-	2/-	8/12

Тема 6. Методика дослідження судово-бухгалтерською експертизою основних фінансово-господарських операцій. 1. Експертне дослідження операцій із грошовими коштами в касі та на рахунках у банку. 2. Експертне дослідження операцій з основними засобами, малоцінними та швидкозношуваними предметами. 3. Експертне дослідження операцій з матеріальними запасами. 4. Експертне дослідження операцій, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції. 5. Експертне дослідження операцій з розрахунків з персоналом. 6. Експертне дослідження операцій із цінними паперами. 7. Методика проведення судово-економічної експертизи фінансових результатів діяльності підприємства. 8. Методика проведення судово-економічної експертизи правопорушень, пов'язаних з ухиляннями від сплати податків	2/2	2/-	8/14
Тема 7. Завершальна стадія судово-економічної експертизи. 1. Висновок експерта-бухгалтера, його структура та методика складання. 2. Особливості складання висновку експертизи, що виконується під час судового розгляду, та повідомлення про неможливість дати висновок. 3. Оцінка висновку експерта-бухгалтера слідчими. 4. Виявлення та усунення обставин, що сприяють вчиненню правопорушень у провадженні судово-економічної експертизи.	4/-	2/2	8/12
Разом	16/6	14/4	60/80

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	100 бална: бали накопичуються за різні види робіт протягом навчального процесу, а підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному занятті. Зараховано – “відмінно” (90-100 балів) – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами; Зараховано – “добре” (70-89 балів) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках; Зараховано – “задовільно” (50-69 балів) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки; Незараховано (менше 50 балів) – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами. Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні: – поточне оцінювання в навчальному семестрі (40 %); – виконання модульної контрольної роботи (30 %); – самостійна робота студента (індивідуальне завдання (20%) та тестування в системі дистанційного навчання (10 %); Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття.
---	---

	Якщо студент пропустив заняття (лекційні чи практичні) без поважної причини та без відома викладача – він зобов'язується відпрацювати їх. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, URL: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf
Вимоги до письмових робіт	Студент виконує дві модульні контрольні роботи. Головна мета – перевірка ступеня засвоєння студентами теоретичних положень курсу. У разі відсутності здобувача з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного семінарського (практичного, лабораторного) заняття. При неявці здобувача у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює "0" (нуль).
Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичні навички з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінки за практичне заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Умови допуску до підсумкового контролю	Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни «Судова економічна експертиза» складає 60 годин для студентів денної форми навчання та 80 год - для заочної форми навчання. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3641). Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою студент проходить тестування на платформі дистанційного навчання.
Методи навчання	Наочні методи навчання - ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації для полегшення вивчення навчального матеріалу (використання ілюстрацій, графіків, схем, мультимедійних матеріалів (презентації, відео). Інтерактивні методи навчання - ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм (відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод). Практичні методи навчання - передбачають виконання задач та вправ), які спрямовані на розвиток навичок і практичного застосування знань.. Інноваційні методи навчання - поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентісний метод, проєктно-дослідницький метод, використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Зокрема інструменти Google, програми Canva, Prezi, Kahoot, Mentimeter.

7. Політика курсу

Письмові роботи: студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Академічну заборгованість студент здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Списування під час контрольних робіт та екзамену є недопустимими. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил.

Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а "нб" округляється.

Індивідуальні завдання виконуються відповідно до затверджених кафедрою вимогах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря з зазначенням періоду хвороби).

У студентів є можливість отримати додатковий бал до підсумкової оцінки (3 або 5 балів залежно від складності курсу), пройшовши онлайн курси на платформі Coursera, Prometheus (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: <https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/>). Обраний курс повинен розширювати знання з дисципліни "Судова економічна експертиза". Сертифікат потрібно надіслати на електронну адресу: yuliia.maksymiv@pnu.edu.ua не пізніше ніж за 5 днів до останнього практичного заняття.

Попередньо студент повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу yuliia.maksymiv@pnu.edu.ua)

8. Рекомендована література

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" (зі змінами і доповненнями) від 16.07.99 р. № 996 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26.01.1993 № 2939-XII (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

4. Закон України "Про судову експертизу" від 25.02.1994 р. № 4038-XII (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

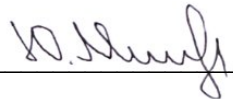
5. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5, сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>

6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджені наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 р. № 53/5 (назва в редакції від 15.07.2008 р.), сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>

7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua>.
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів від 09.08.2005 № 86/5, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
12. Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів від 29.03.2012р. № 492/5, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
13. Порядок присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України від 30.12.2011 р. № 3660/5, сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>
14. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах», сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
15. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України, URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
16. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
17. Дікань Л. В., Понікаров В. Д., Кожушко О. В. Судово-економічна експертиза : навч.-практ. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 221 с.
18. Дондик Н. Я., Дондик Г. П. Судова бухгалтерія : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2019. 208 с.
19. Кучеренко Т. Є., Уланчук В. С., Бечко В. П. Судово-бухгалтерська експертиза : практикум для студентів освіт. рів. «магістр» спец. 071 «облік і оподаткування». Умань : ФОП «Масловатий», 2018. 116 с.
20. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко та ін. Київ : Центр учб. літ., 2021. 352 с.
21. Судово-бухгалтерська експертиза : навч.-практ. посіб. / В.П. Шило та ін. Київ : Кондор, 2015. 406 с.
22. Судово-економічна експертиза : навчальний посібник у схемах і таблицях / Л.В. Дікань, Д.В. Калінкін, О.В. Кожушко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 182 с.

Викладач

Максимів Ю.В.